

Kontrollutvalget i Alta kommune

Møte nr. 1/2021

26. april 2021

Arkivkode
4/1 01
Journalnr.
2021/11127-3

S A K S F R E M L E G G

SAK 2/2021

KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE -ALTA KOMMUNE

ÅRSREGNSKAP OG ÅRSMELDING FOR 2020

Saksbehandler: Kate M Larsen

Saksdokumenter:

- Alta kommunes årsregnskap for kommunekassen og konsolidert årsregnskap og årsberetning for 2020 (vedlegg)
- Revisors beretning (vedlegg)

Sekretariatets tilrådning:

Kontrollutvalget vedtar følgende uttalelse som sendes til kommunestyret med kopi til formannskapet, jfr. kommuneloven § 14-3 tredje ledd og forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3:

Kontrollutvalget har i møte 26. april 2021 behandlet Alta kommunes årsregnskap for 2020. Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte reviderte årsregnskapet, kommunedirektørens årsberetning og revisjonsberetningen av 15. april 2021. Kontrollutvalgets uttalelse sendes kommunestyret, med kopi til formannskapet, for å legges fram i forbindelse med behandlingen av årsregnskapet.

Alta kommunes årsregnskap viser et negativt netto driftsresultat på kr. 7 030 382,- og et merforbruk på kr. 0 i kommunekassen, og et negativt netto driftsresultat i det konsoliderte årsregnskapet på kr. 6 787 087,-. Årsregnskapet består av balanse pr. 31. desember 2020, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet

per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Årsregnskapet/konsolidert og årsberetningen gir en god oversikt over den økonomiske situasjonen for Alta kommune pr. 31. desember 2020. Kontrollutvalget vil berømme kommunedirektøren for en oversiktlig og informativ årsberetning. Det gis gode forklaringer på viktige økonomiske forholdstall – bl.a. i forhold til kommunens vedtatte handlingsregler – og forklaringer på avvik i forhold til budsjett.

Kontrollutvalget støtter kommunedirektørens omtale og vurderinger av den økonomiske situasjonen i årsberetningen for 2020. Kontrollutvalget ser med bekymring på den økonomiske utviklingen i Alta kommune. Kontrollutvalget vil påpeke at det er viktig å ha løpende fokus på den økonomiske situasjonen og arbeidet med å tilpasse utgiftsnivået til inntektsrammen for å møte framtidige utfordringer.

Saksopplysninger:

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet innstiller til vedtak, jf. kommuneloven § 14-3, tredje ledd, og forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3. Uttalelsen fra kontrollutvalget skal stiles i original form til kommunestyret, med kopi til formannskapet. Kommunedirektøren skal ifølge forskrift levere årsregnskapet senest 15. februar året etter regnskapsåret og årsberetning senest innen 31. mars året etter regnskapsåret.

Årsregnskapets funksjon er å gjøre rede for tilgangen på og anvendelse av de midlene som er stilt til rådighet. Årsregnskapet ses i sammenheng med kommunens årsberetning - hvor det også redegjøres for arbeidet gjennom året og for hva som er oppnådd. Sammen utgjør dette de viktigste dokumentene en kommune avgir i løpet av året. Årsberetningen skal blant annet redegjøre for forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utvikling og stilling, og om den økonomiske stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid, jf. kommuneloven § 14-7. Dette er i henhold til de grunnleggende krav til økonomiforvaltningen i kommunen, jf. kommuneloven § 14-1.

I ny kommunelov er det innført krav om å utarbeide et konsolidert regnskap for kommunen som juridisk enhet. Etter kommuneloven skal det utarbeides et konsolidert regnskap som favner alle regnskapsførende enheter som inngår i kommunen, og uavhengig av hvor stor eierandel kommunen har i enheten. Dette omfatter blant annet kommunale foretak (100 prosent). Unntaksregelen er for de kommunale foretak som driver næringsvirksomhet og derigjennom kan benytte regnskapslovens regnskapsprinsipper, disse ikke vil bli konsolidert i kommuneregnskapet. Det er et naturlig krav at de regnskapsførende enhetene som skal konsolideres, må avlegge regnskap etter de samme regnskapsprinsippene.¹

I det konsoliderte regnskapet for Alta kommune inngår Alta Havn KF og kommunekassen.

Årsregnskapet for 2020

Årsregnskapet består av:

- Kommunekassens årsregnskap
- Konsolidert årsregnskap

Alta kommunes årsregnskap viser et negativt netto driftsresultat på kr. 7 030 382,- og et merforbruk på kr. 0 i kommunekassen, og et negativt netto driftsresultat i det konsoliderte årsregnskapet på kr. 6 787 087,-.

Følgende handlingsregler er vedtatt av kommunestyret:²

- Netto driftsresultat skal over tid være 2 % av brutto driftsinntekter.
- Disposisjonsfond skal over tid være minimum 5 % av brutto driftsinntekter.
- Netto lånegjeld skal over tid ikke overstige 80 % av brutto driftsinntekter.
- Egenkapitalfinansieringsgraden på investeringer skal over tid være på 30 % av totale investeringskostnader.

¹ Kommuneloven § 14-6, fjerde ledd.

² Årsberetning kapittel 6, s. 21 og årsregnskap s. 45->

Finansielle nøkkeltall som endring i arbeidskapitalen³ er et mål på om likviditeten bedres eller svekkes. Arbeidskapitalens driftsdel er et mål på likviditet til frie driftsformål. Denne kan ikke være negativ over lang tid, da det vil innebære at kommunen vil være avhengig av bundne midler eller lånemidler for å dekke løpende betalingsforpliktelser gjennom året.

Utvikling av arbeidskapitalen 2012 – 2020

Balansen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mest likvide midler	167 647	239 977	202 611	244 421	277 053	292 050	396 882	221 781	301 061
Kortsiktige fordringer inkl. premieavvik	201 164	206 411	236 610	258 881	271 547	245 536	247 251	260 253	275 621
Kortsiktig gjeld	-165 593	-169 353	-171 768	-188 966	-219 087	-228 150	-296 069	-218 217	-246 397
Arbeidskapital inkl. ubrukte lånemidler	203 218	277 035	267 453	314 336	329 513	309 436	348 064	263 817	330 285
Endring i arbeidskapital inkl. ubr.lånemidler	-36 863	36 954	-9 582	46 883	15 177	-20 077	38 628	-84 247	66 468
Ubrukte lånemidler	-26 988	-28 267	-43 834	-48 176	-19 186	-31 099	-60 953	-26 308	-70 218
Arbeidskapital ekskl. ubrukte lånemidler	176 230	248 768	223 619	266 160	310 327	278 337	287 111	237 509	260 067
Endring i arbeidskapital ekskl. ubr.lånemidler	-10 653	72 538	-25 149	42 541	44 167	-31 990	8 774	-49 602	22 558

Endring i arbeidskapital er positiv i 2020 sett imot 2019. Kommunen har så langt unngått å ta i bruk kassakreditt for å betale løpende utgifter.

Handlingsregel nr. 1: Netto driftsresultat

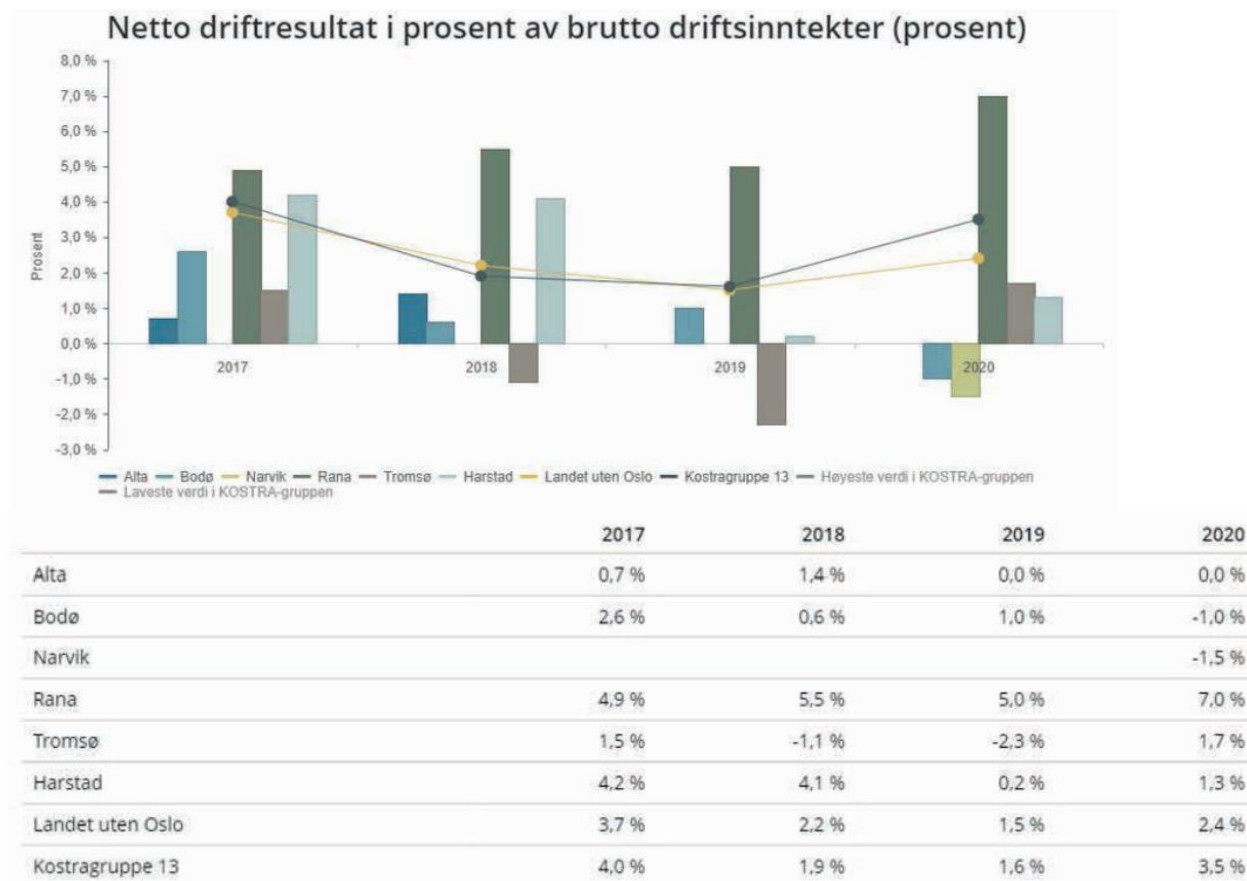
Netto driftsresultat uttrykker andelen av årets driftsinntekter som ikke er blitt benyttet til dekning av årets driftsutgifter, og som derfor er avsatt til fond, til finansiering av investeringer, eller er ubrukt. *Det er netto driftsresultat som er det viktigste måltallet for kommunene.* Sammen med andre indikatorer brukes det til å analysere kommunens økonomi. Generelt er et godt netto driftsresultat en indikator på at kommunen har økonomisk handlefrihet.

Netto driftsresultat kommunekassen:⁴

Alta kommunes netto driftsresultat i 2020: Det var opprinnelig budsjettert med et netto driftsresultat på 11,9 mill. Netto driftsresultat viser minus 7,0 mill. (-0,33 % av driftsinntektene). Tidligere var det anbefalt av teknisk beregningsutvalg at gjennomsnittlig netto driftsresultat burde være på minst 3 % av driftsinntektene. Det anbefalte nivå er senere endret til 1,75 %. Kommunestyret i Alta har vedtatt at netto driftsresultat over tid skal være på 2 %. Gjennomsnittlig netto driftsresultat i perioden 2010– 2020 er på 0,8 %.

³ Årsregnskapet note 2, s. 41

⁴ Årsregnskapet, s. 45

Netto driftsresultat konsernregnskap:⁵

Tabellen over presenterer konserntall og det betyr at Alta kommune og Alta Havn KF sine regnskap er slått sammen.

- Netto driftsresultat for konsernet i 2020 er på 0,0 % av brutto driftsinntekter og er ikke i tråd med handlingsregelen (2 %).

- Gjennomsnitt de siste 4 siste årene er 0,5 %

Netto driftsresultat er svært lavt i Alta. For Alta kommune alene (uten Alta Havn KF) så er netto driftsresultat på – 0,3 % i 2020, et resultat som er svakere enn tidligere år. Ser vi til sammenligningskommunene så har Bodø og Narvik svakere resultat enn Alta, mens Rana kommune kan vise til meget gode regnskapsresultat over flere år. Både landet og KOSTRA gruppe 13 har langt bedre resultat i 2020 enn i 2019.

Handlingsregel nr. 2: Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er frie fond og står til kommunestyrets frie disposisjon. Kommunen bør til enhver tid ha en "buffer" til å møte uforutsette hendelser, som svikt i inntekter eller økte utgifter. Kommunen vil automatisk sikre denne "bufferen" dersom store deler av et positivt netto driftsresultat årlig avsettes til disposisjonsfond. Når disposisjonsfondet har nådd en viss størrelse, kan fondet bidra til at kommunen i større grad kan egenfinansiere investeringene sine.

Disposisjonsfond kommunekassa.

- Disposisjonsfond skal over tid være minimum 5% av brutto driftsinntekter.

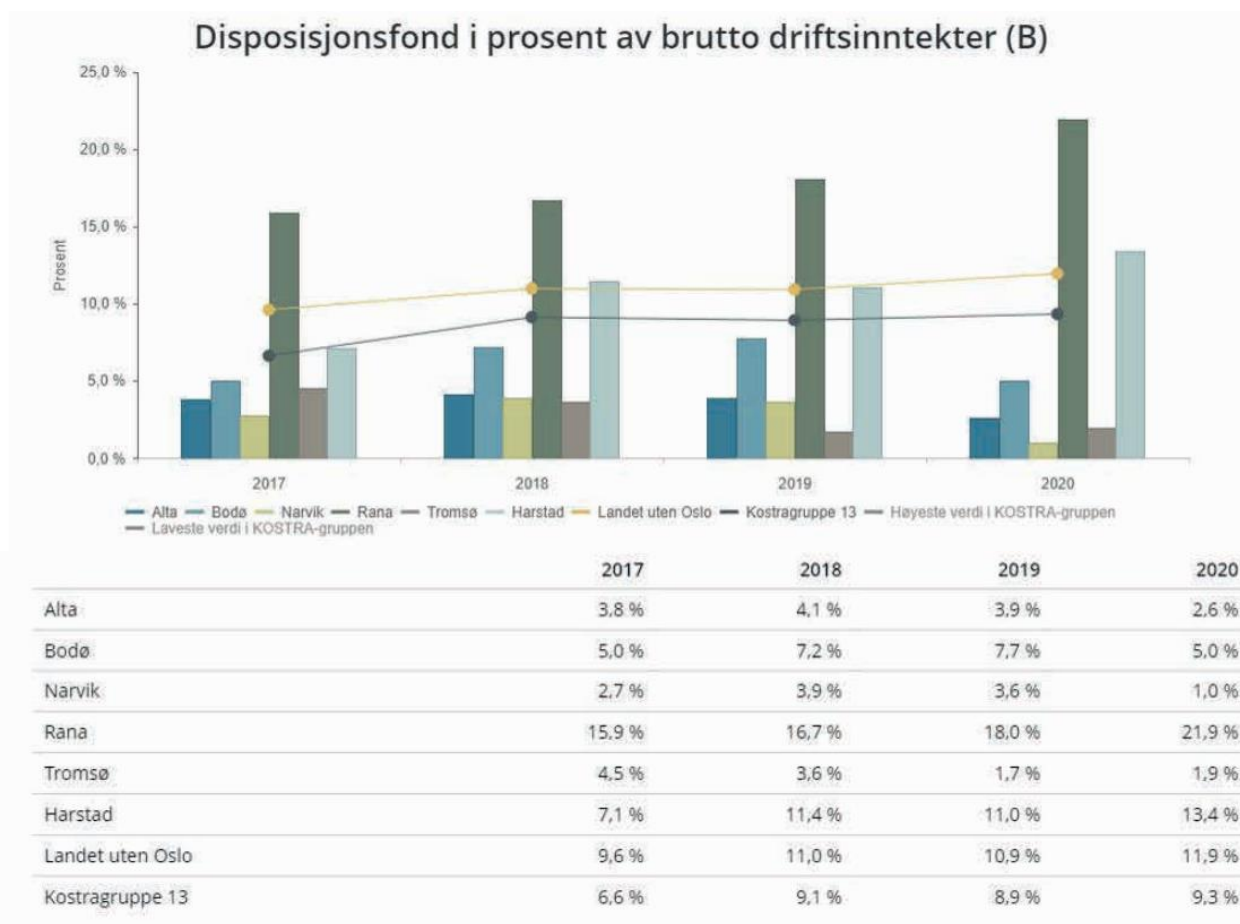
⁵ Årsberetningen, s. 22

Sekretariatet har ved utplukk av tall fra driftsregnskapet foretatt følgende beregninger:

- Bruttoinntekt er 2.15 mrd.
Det vil si disposisjonsfondet skal være på 107.3 mill.
- Driftsregnskapet pr. 31.12.20 viser et disposisjonsfond på 66.7 mill.
Det vil si at disposisjonsfondet er på 3.1% av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfond konsernregnskap:⁶

- Disposisjonsfond skal over tid være minimum 5% av brutto driftsinntekter.

Tabellen over presenterer konserntall og det betyr at Alta kommune og Alta Havn KF sine regnskap er slått sammen.

- Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter er på 2,6 % for konsernet i 2020. Resultatet er dermed svakere enn det handlingsreglene tilsier (5 %).
- Gjennomsnitt de siste 4 årene er 3,6 %.
- Saldoen på de samlede disposisjonsfondene pr. 31.12.20 er på 43,4 mill.
- Saldoen på bufferfondet per 31.12.20 er på 43,3 mill.
- Saldoen på parkeringsfondet per 31.12.20 er på kr. 130 000.

Sum disposisjonsfond svekkes i Alta kommune med 25,1 mill. fra 2019 til 2020. Det er ikke avsatt midler til disposisjonsfond hverken i 2019 eller i 2020. Årsaken er at budsjetterte avsetninger til bufferfondet er strøket som følge av regnskapsmessige merforbruk før regnskapsavleggelsen. Tromsø og Narvik har en mindre andel disposisjonsfond enn Alta. Disse kommunene ser vi også har

⁶ Årsberetning, s. 23

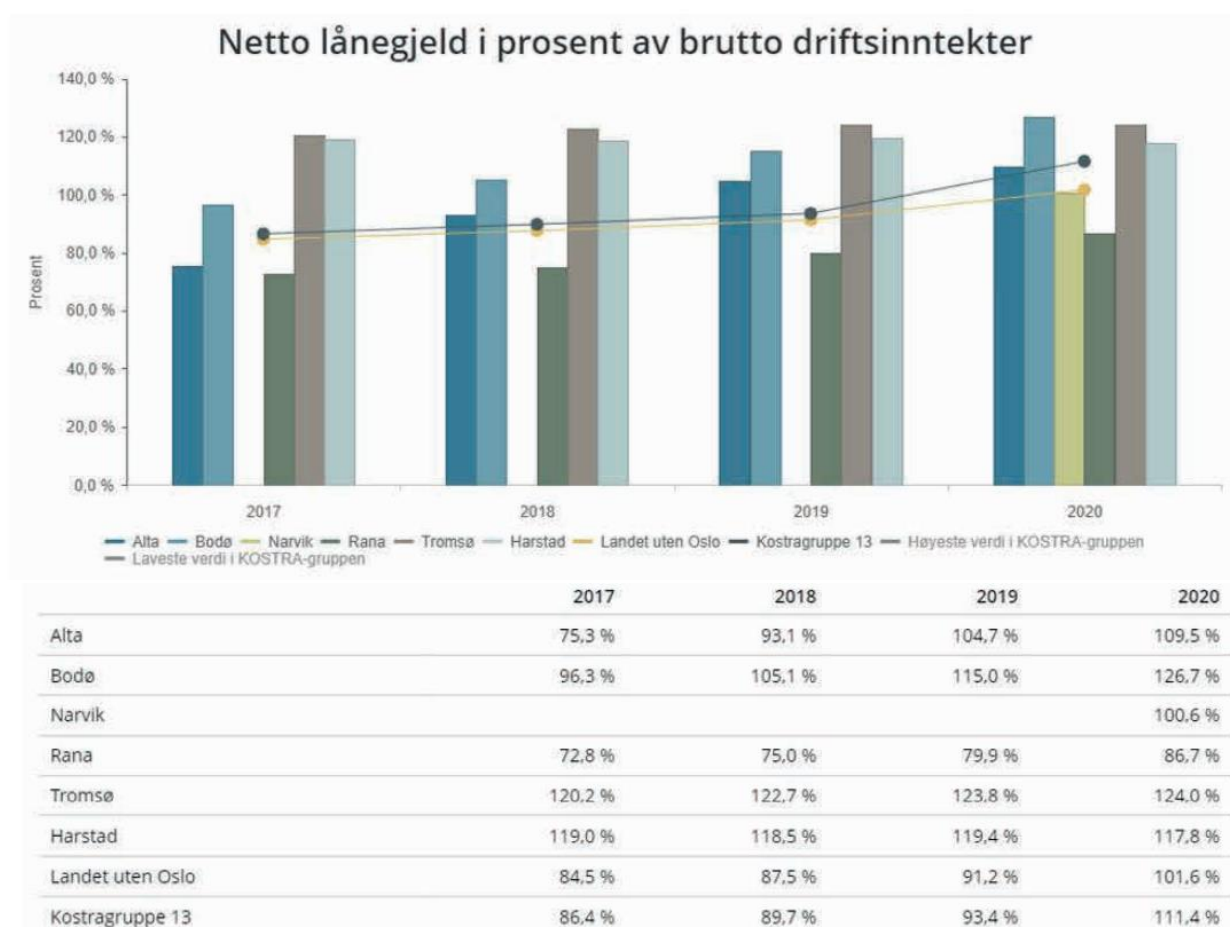
svakere netto driftsresultat. Både Rana og Harstad har over flere år bygd opp solide disposisjonsfond mens Alta ser en svekkelse.

Handlingsregel nr. 3: Netto lånegjeld

Kommunes lånegjeld utgjør ved årsskiftet 2,803 mrd., en økning på 249 mill. fra året før.

Netto lånegjeld kommunekassen/konsern: ⁷

- Netto lånegjeld skal over tid ikke overstige 80% av brutto driftsinntekter.
- Regnskap for 2020: 109,5%

Tabellen over presenterer konserntall og det betyr at Alta kommune og Alta Havn KF sine regnskap er slått sammen.

- Kommunestyret har i handlingsreglene vedtatt at netto lånegjeld ikke skal overstige 80 % av brutto driftsinntekter. Konserntallene viser at netto lånegjeld er på 109,5 %.
- Gjennomsnitt de siste 4 årene er 95,6 %.

Netto lånegjeld har de siste årene vært økende. Årsaken til det er store investeringsprosjekt de siste årene. I årene fremover vil netto lånegjeld gå ned som følge av mindre investeringer og mindre låneopptak. Sammenlignet med de andre kommunene så er ikke netto lånegjeld spesielt høy i Alta.

⁷ Årsregnskap s. 53

Handlingsregel nr. 4: Egenkapitalfinansiering av investeringer

	2020	2019	2018	2017
Årets Finansieringsbehov	476 359	738 087	809 002	443 992
Egenkapitalfinansiering	163 346	290 834	259 878	214013
Egenkapitalfinansieringsgrad	34,29 %	39,40 %	32,12 %	48,20 %

Handlingsregelen sier at 30 % av finansieringen av investeringene skal finansieres av egenkapital. I 2020 er 34,29 % finansiert av egenkapital og innenfor vedtatte handlingsregel.

Regnskapsresultatet tilsier at Alta kommune ikke har innfridd handlingsreglene, med unntak av egenkapitalfinansiering av investeringer.

Investeringsregnskapet for 2020⁸

Sekretariatet ser av kommentarfeltet i regnskapet at det opplyses om et finansieringsbehov på kroner 476,4 mill., men sekretariatet klarer ikke av regnskapsskjema å se det samme oppgitte beløpet. Forøvrig er investeringsregnskapet gjort opp i balanse.

Noter til regnskapet

Det blir i notene til regnskapet gitt en del viktig tilleggsinformasjon som har betydning for forståelsen av regnskapet.

Årsberetningen

Kommunens årsberetning gir en utdypende beskrivelse av driften i 2020. *Kapitel 6. Økonomi og regnskapsresultater s. 21*, sier at Alta kommune ikke hadde et tilfredsstillende økonomisk resultat i 2020.

Alta kommune har hatt koronarelaterte kostnader på 62 mill. i form av merutgifter og tapte inntekter, minus innsparinger på reiser og kurs. Ekstraordinære overføringer fra staten, sammen med innsparinger på lønn og pensjon gjør at kommunen har rundt 14 mill., som ikke er kompensert. Forskjøvet oppstart av omsorgssentret utgjør 8 mill. av dette tapet. I 2020 fikk kommunen ikke den økningen i skatteinntekter som har skjedd de siste årene, men samtidig fikk kommunen 36 mill. fra Havbruksfondet som i praksis har kompensert for denne reduksjonen.⁹

Revisjon

Alta kommune sitt årsregnskap er revidert av Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS. Revisjonen skal planlegges, gjennomføres og rapporteres slik lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk krever. Revisor skal også vurdere risikoen for at det kan foreligge feilinformasjon i ¹⁰årsregnskapet som følge av misligheter og feil.

Revisorsberetning skal inkludere uttalelse om konsolidert regnskap for Alta kommune og

⁸ Årsregnskapet s.11

⁹ Årsberetningen s.4

regnskapsrevisor skal uttale seg om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik.

Revisjonsberetningen

Revisorsberetning inkluderer uttalelse om konsolidert regnskap og uttalelser om øvrige lovmessige krav. Revisjonsberetningen skal ifølge ny kommunelov § 24-8 avgis av revisor uten ugrunnet opphold, og senest 15. april. Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS har avgitt en revisjonsberetning uten forbehold og presiseringer, den 15. april 2021.

Sekretariatets vurderinger

Kontrollutvalget skal påse at kommunens årsregnskap blir revidert på en betryggende måte.

Kontrollutvalget skal også avgi uttalelse om kommunens årsregnskap og årsberetning basert blant annet på avlagt revisjonsberetning.

Sekretariatet viser til revisors beretning, som er avgitt som ren beretning uten forbehold og presiseringer. Ut fra dette forutsettes det at opplysninger om økonomiforvaltningen i kommunen sitt årsregnskap og årsberetningen er i tråd med gjeldende lover og regler for området.

Sekretariatet har utarbeidet forslag til kontrollutvalgets uttalelse som baserer seg på en gjennomgang av ovennevnte dokumenter. Forslaget til uttalelse fremgår i sekretariatets tilrådning innledningsvis i dokumentet.

Det legges til grunn at uttalelsen kan justeres dersom det i kontrollutvalgets møte fremkommer supplerende opplysninger ved orienteringer/presentasjon som aktualiserer dette.